

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΙΤΗΣ*

11. *Ἰωάννης Ἀδάμης Μοσχοπολίτης (;)*

Ἡ πατρὶς τοῦ διασήμου τούτου ἰατροφιλοσόφου, εἰδήμονος τῆς τε Λατινικῆς καὶ Γερμανικῆς κατὰ τὸν *Σάθαν*, ἀμφισβητεῖται. Ὁ *Δημητρακόπουλος* ὅμως ὀνομάζει αὐτὸν ὀητῶς Μοσχοπολίτην¹.

Ὁ κ. *Σκενδέρης* περιέλαβεν αὐτὸν ἐν τοῖς Μοσχοπολίταις λογίοις καὶ ὑποσημειοῦται, ὅτι τὸ μὲν Λεξικὸν τοῦ Ἐλευθερουδάκη ὀνομάζει αὐτὸν ἀπλῶς Ἡπειρώτην, ἡ δὲ Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεῖα Μοσχοπολίτην². Δὲν ἔχω ἐνώπιόν μου τὰ Λεξικά ταῦτα· ἐν τούτοις ὁ παρὰ τοῦ *Σκενδέρη* μνημονευόμενος *Ἰωάννης Ἀδάμης* ὡς Μοσχοπολίτης, εἶναι ὁ ἐκ τῆς Λατινικῆς μεταφραστῆς τῆς *«Συντόμου ἐρμηνείας περὶ τῆς ἐνεργείας καὶ ὀφελείας μερικῶν· ἰατρικῶν... παρὰ· Δαβὶδ Σαμουὴλ Μαδάϊ»*³. Ἄλλ' ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βιβλίου ἔχομεν τὴν ἐξῆς λεπτομέρειαν περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος: «μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὸ Λατινικὸν εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν σημερινῶν Γραικῶν διάλεκτον⁴ παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἐν σπουδαίοις *Ἰωάννου Ἀδάμη* ἐντυπωθεῖσα (sic) δὲ δι' ἐξόδων καὶ δαπάνης ἰδίας τοῦ ἐντιμωτάτου καὶ χρησιμωτάτου πραγματευτοῦ *ἡμοπατρίου κ. κ. Ζαφύρη Δημητρίου τοῦ ἐξ Ἀλβανιτοχωρίου Τουρνόβου τῆς Βουλγαρίας* «ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ τῆς Ἄλλης ἔτει σωτηρίῳ 1756». Ἄρα ὁ *Ἀδάμης* δὲν ἦτο Μοσχοπολίτης ἀλλὰ Τουρνοβίτης ἢ μᾶλλον Ἀλβανιτοχωρίτης, ὅπως ὑπογράφονται οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου. Τούρναβον δὲ εἶναι τὸ μέγα⁵, τὸ περίφημον πάλαι *Πατριαρχεῖον τῶν Βουλγάρων*,

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου σ. 326.

1. Νεοελλ. Φιλ. σ. 608 καὶ προσθήκαι καὶ διορθώσεις (Λειψίq 1871) σ. 106.

2. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 26.

3. Βλ. τὸν δυσπερίληπτον τίτλον παρὰ *Legend* ἐνθ' ἄνωτ. σ. 463—464. Ἐν τούτοις καὶ ὁ διακεκριμένος Γαλάτης οὗτος βιβλιογράφος δὲν παρετήρησεν, ὅτι τὸ ἰατροσόφιον τριμερὲς τυγχάνει, καὶ παραλείπει τὴν ἀναγραφὴν τοῦ β' μέρους: «Λόγος σύντομος περὶ τῆς ἡλιακῆς κόνεως καὶ τῆς χρήσεως αὐτῆς κτλ.» σ. 130—158.

4. Αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς *Μαδάϊ* εἶχεν ἐκπονήσει καὶ ἐκδοσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν «ὅπου δὲν τὴν γραικοῦν ὄλοι μὲ τὸ νὰ εἶναι δυσκολονόητος» γράφει ὁ *Ἀδάμης* (φ. 3α προλ.).

5. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μικρὸν τὸ 9 ὄρας ΒΔ τῶν 40 Ἐκκλησιῶν κείμενον ἔνθα ποῦ καὶ τὰ 4 Ἀλβανικά χωρία ἐν οἷς καὶ τὸ Ἀρναούτκιοι καὶ ἡ πατρὶς τοῦ ἐπισκόπου *Φανόλη* τοῦ Ἰμπρὶκ τεπέ,

ἐνθα διέπρεψεν ὡς μητροπολίτης (1714—1722) ὁ ἐκ *Δροβιανῆς* *λάν* *εὐπαιδευτος* *ιεράρχης* *Ἰωσήφ* ὁ ἐγκαταβιώσας ἔπειτα εἰς τὴν *Δαύραν* τοῦ *Ἄθω*¹. Ἔτερα δύο συγγράμματα γνωρίζω ἐν χειρογράφοις τοῦ *Ἰωάννου Ἀδάμη* εἰς τὸν αὐτὸν κοινωφελῆ ἀποβλέποντα σκοπὸν τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Τὸ μὲν ἀπόκειται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς Ξηροποτάμου ἐν Ἄθῳ ὑπ' ἀρ. 142 καὶ ἐπιγράφεται :

Ἀρτίκουλα νομικά, τὰ λεγόμενα στατοῦτα, τῶν ἐν Τρανσυλβανίᾳ κατοικισμένων Σαξόνων, κοινῶς Σασιῶν ὀνομαζομένων, μεταγλωττισμένα ἀπὸ τὰ Λατινικὰ εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν τῶν Ῥωμαίων διάλεκτον παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου *Ἰωάννου Ἀδάμη* τοῦ ἐξ *Ἀλβανιτοχωρίου Τουρνόβου* τῆς *Βουλγαρίας*, τὰ ὁποῖα καταγράφονται ἀραδικῶς καὶ ἀπαραλλάκτως μὲ ὅλα τοὺς τὰ περιεχόμενα τίτουλα καὶ κεφάλαια καὶ παράγραφα, συνθεμένα πρὸς χάριν καὶ εὐνοίαν τῶν φιλομαθεστίων τιμίων πραγματευτῶν Ῥωμαίων τῆς Καμπανίας τοῦ Σιμπινίου. Ἐν ἔτει Κυρίου 1762 κατὰ μῆνα Ἰούνιον» Κῶδ. ἐκ σελίδων 177, εἰς 4ον².

Ἐν Σιμπινίῳ ἐμπορεύοντο πολλοὶ συμπατριῶται τοῦ *Ἀδάμη*, ἐν οἷς καὶ ὁ ἱατροφιλόσοφος *Μανασσῆς Ἡλιάδης*³ καὶ ὁ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἐκδότης τοῦ εἰρημένου ἱατροσοφίου τοῦ *Μαδάϊ Ἰωάννης Δημητρίου* ὡς καὶ ὁ *Ζαφειράκης Δημητρίου* καὶ ἄλλοι πολλοί, οἵτινες ἀπειτέλουν ἐκεῖ τὴν εὐθαλοῦσαν κοινότητα, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Τρανσυλβανίᾳ Γερμανοὺς συναλλασσόμενοι ὄφειλον νὰ γνωρίζωσι τοὺς διέποντας νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα αὐτῶν. Γενικωτέρως σημασίας εἶναι

1. Ἀπέθανεν ἐν τῇ Σκήτῃ τῆς ἀγ. Ἄννης τῷ 1755. Ἡ σπουδαία ἀλληλογραφία αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀρτῆς Νεόφυτον κ. ἄ. σώζεται ἐν Λαύρᾳ ὡς καὶ ἡ εἰς Ἰαμβικὸν μέτρον μεταβολὴ τοῦ ψαλτηρίου (βλ. βιογραφίαν ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. Δ' περιόδ. Β' (1887) σ. 253—261).

2. Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ ἁγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν κωδίκων ὑπὸ *Σπ. Δάμπρου* Τόμ. Α' (Ἐν Κανταβρυγίᾳ τῆς Ἀγγλίας 1895) σ. 208.

3. Οὗτος φέρεται ἐν τοῖς συνδρομηταῖς τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τοῦ Μελετίου ἔπειτα ἐδίδαξεν εὐδοκίμως τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Βουκουρεστίου (Σάθα Νεσελλ. Φιλ. σ. 514). Ἐνδεικτικὸν τῆς σημασίας τῶν ἐν Σιμπινίῳ πατριωτῶν εἶναι καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ *Υψηλάντου* μετὰ τοῦ *Ἀναγνωστοπούλου* κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνεγερσίας ἀναφέρονται τὰ πρόσωπα, πρὸς ἃ συνεννοήθη ὁ *Χριστόπουλος*, ὁ *Λεβέντης* καὶ ὁ *Βρέτας*, (ὁ τελευταῖος Μοσχοπολίτης) ὑπὸ τοῦ *Φιλήμονος* (Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρ. Ναυπλίου 1834, σ. 383)

τὸ ἕτερον τῶν χειρογράφων αὐτοῦ ὑπ' ἀρ. 1182 τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς ἀποκείμενον βιβλιοθήκης ὑπὸ τὸν τίτλον :

«*Σύνοψις φυσιολογικῆ περιέχουσα ὡς ἐν ἐπιτομῆς εἶδει πάντα ὅσα ἀρμόζει πρὸς τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν δηλ. τὰ ἀκροαματικά, τὰ περὶ κόσμου, περὶ οὐρανοῦ, περὶ στοιχείων, περὶ μετεώρων, περὶ μινέρων καὶ μετάλλων καὶ περὶ ψυχῆς. Ἐν δὲ τῷ τέλει προσετέθησαν καὶ τῶν περὶ ζώων καὶ φυτῶν ὀλίγα καὶ περὶ γεωγραφίας ἐκ διαφόρων βιβλίων συλλεχθέντα Λατινικῶν καὶ Ἑλληνικῶν. Ἐν Συμπηνίῳ ἔτει 1709 μηνὶ Μαΐῳ 9. Συνεγράφατο ὁ ἐλάχιστος Ἰωάννης Ἀδάμη ὁ ἐξ Ἀρβαν[ιτοχωρίου]». Καὶ ἔστιν ἐπιμελῶς καὶ καλῶς γεγραμμένον, πάραυτῶς δ' Ἰ. Σακελίῶν» εὐρηται δὲ περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ καί :*

«*Τετραλογία* διαλαμβάνουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ διαφορῶν τεράτων καὶ παρασῆμων μορφῶν ἀνθρώπων τινῶν, ὅπου ἀναφέρουσι πολλάνις οἷτε παλαιοὶ καὶ οἱ νεώτεροι ἱστοριογράφοι».

Ἐν τοῖς δυσὶν ἐν ἀρχῇ φύλλοις ὁ συγγραφεὺς ἀποτείνεται ad lectores amīnos διὰ 58 Λατινικῶν στίχων¹.

Τὸ λίαν περιεργον τοῦτο βιβλίον ἀποδείκνυσι τὸν συγγραφέα ἐγκυκλοπαιδικώτατον, τὸ δὲ τελευταῖον μέρος, ἡ τετραλογία θὰ ἦτο λίαν ἐνδιαφέρον διὰ τοῦς σημερινοὺς ὁπαδοὺς τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως. Τοῦ Ἰωάννου τοῦτου πιθανῶς τυγχάνει πόνημα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 965 «*Μουσικὸν βιβλίον*» ὡς δείκνυσιν ἡ ἐν τέλει σημείωσις: «*Ἐτελιώθει καὶ ἐγράφη τὸ παρὸν στιχηράριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Ἰωάννου Ἀλβανιτοχωρίτου πλησίον τοῦ μέγα Τουρνάβου 1761 Φεβρ. 21*».

Τὸ Ἀλβανιτοχώριον παρουσιάζεται κέντρον σημαντικῆς πνευματικῆς κινήσεως καθ' ὅλην τὴν ὑπὸ Βουλγάρων κατοικουμένην ἐκείνην περιφέρειαν. Οἱ νέοι ἄποικοι ἐξ Ἀλβανίας καὶ Ἠλείου καταγόμενοι, καὶ δὴ Μοσχοπολίται οἵτινες τὸν κερδῶν θεραπεύοντες Ἑρμῆν ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἤρξαντο μεταναστεύοντες εἰς διάφορα μέρη, κατέστησαν τὴν κωμόπολιν ταύτην ἐστίαν τῶν Μουσῶν, ὅθεν ἀνέθο-

1. Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ἰω. Σακελίανος (Ἐν Ἀθήναις 1892) σ. 214—215. «*Ὅλα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὅτι τὸ χειρόγραφον εἶνε ἔργον τοῦ Ἀδάμη, ὅστις συνήθιζε τοῦς προλόγους νὰ γράφῃ Λατινιστὶ (βλ. Ἰατροσόφιον: ad auctorens epistola ἐν 4 φύλλοις) Τοῦτο λέγω διότι τὸ ἔτ ε 1709 τοῦ κώδικος παρουσιάζει τὸν συγγραφέα κομιδῇ νέον ἐπὶ τὸ συγγράφειν τοιοῦτον σοβαρὸν ἔργον τραπέχτα. Ἴσως ἡ χρονολογία εἶναι ἐσφαλμένη.*

ρον διαπρεπεῖς λόγιοι καὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Οὕτω π. χ. ἐν Βουκουρεστίῳ ἀναφέρονται μεταξύ τῶν διδασκάλων τῆς Ἀκαδημίας καὶ **Στέφανος Ἀλβανοχωρίτης καὶ Χρ. Νικολαΐδης Ἀλβανοχωρίτης**¹, ἐνταῦθα ἔλαβε τὴν πρώτην μόρφωσιν καὶ ὁ Ἀθανάσιος Βογορίδης², ὢν ἐπὶ κεφαλῆς διέπρεπεν ὁ μουσηγέτης καὶ κλεινὸς ἱεράρχης ὁ **Δροβιανίτης Ἰωσήφ**. Καὶ ἐκδόσεις δὲ ποικίλαι ἀναφέρονται γινόμεναι ὑπὸ Ἀλβανοχωριτῶν ὡς ψαλτήριον «τυπωθὲν δαπάνη τοῦ τιμωτάτου κ. **Δήμου Ἰωάννου Μπουρνάζου ἐξ Ἀλβανιτοχωρίου**. ἐν Λειψία 1781»³. Τὴν τοιαύτην ἀκμὴν ὀφείλει τὸ Ἀλβανιτοχώριον εἰς τὸ γειννιάζον Μέγα Τούρνοβον ἔνθα ἔπειτα ἀναφαίνονται διδάσκαλοι ὡς ὁ εἰς τὸ Βουλγαρικὸν μεταφράσας τὸ Εὐαγγέλιον **Ἰλαρίων**⁴ καὶ ὁ συγγραφεὺς βιβλίου **Ἰωάννης Συμεωνίδης**⁵.

12. Ἰωάννης Νικολίδης Γραμμοστινός.

Ὁ ἰατροφιλόσοφος οὗτος καὶ καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς ἐν Βιέννῃ, ἐγεννήθη ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἐν Γράμμοστα, χωρίῳ ἐπὶ τοῦ Γράμμου (ὡς καλεῖται ἐπιχωρίως τὸ ὑπερκείμενον τῆς Κοριτσᾶς Βόιον ὄρος) ἐνῶ δὲ ἄλλοτε τοῦτο ἤκμαζε μεγάλως, νῦν κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50άδος οἰκογενειῶν Βλάχων. Εἶναι τὸ ὀρεινότατον χωρίον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ ἀπέχει μόλις δῶρον τῆς ὑπερκειμένης χιονοσκεποῦς κορυφῆς τοῦ ὄρους. Ἐκτοτε ὡς φαίνεται κατακεῖτο ὑπὸ ποιμένων Κουτσοβλάχων, διότι ὁ **Ζαβίρας** ὀνομάζει τὸν **Νικολίδην** «τὸ γένος Βλάχων»⁶. Ἐν Βιέννῃ, ὡς λόγιος καὶ ἐπιστήμων, οὗτος ἐτιμᾶτο μεγάλως, διὸ καὶ τῷ 1781 αὐτοκρατορικῶ **διατάγματι Ἰωσήφ τοῦ Β' διορίσθη**

1. D o s i i, Studii Greco—Români I (Jasi 1901) σ. 30, 33.

2. Πανδώρα Κ' (1870) σ. 414.

3. Βρετ. Νεοελλ. Φιλολ. Α' ἀρ. 296 σ. 104. Πρὸς διάκρισιν ἀναφερομεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς πολλὰ μέρη μετανάστευοντες οἱ Ἀλβανοὶ ἔδιδον τὰ ὀνόματα τῶν ἐγκαταλειφθέντων χωριῶν ἢ ὀνόμαζον αὐτὰ Ἀλβανιτοχώριον καὶ Τουρμιστὶ Ἀργαουτκιοῖ. **Ἀλβανιτοχώριον ὀνομάζετο καὶ ἡ Λίτσινα (Μολοτία) Γεωγραφία Βενετ. 1728 σ. 439. καὶ δύο χωρία ἐν Βιθυνία (Ἐγκυκλ. Λεξικοῦ Συμπλήρωμα 1906 σ. 982). Ἀργαουτκιοῖ ἐν Βοσπόρῳ καὶ παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ἄλλαχού.**

4. βλ. ἄνωτ.

5. Ἐπιγράφεται: **Κήπος πολυανθής**, ὅστις περιέχει φυτὰ πολυποικίλα, τριαντάφυλλα ἀμάραντα, ἄνθη ἀφθαρτα, δένδρα θεοφύτευτα, μαθήματα οὐράνια, ἅπερ ἠρανίσθησαν ἀπὸ τὰ συγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων καὶ φιλοσόφων... ἐν Πέστη». 1840. 8ον σ. 224 (βιβλ. Ἰωσαφαίων Καυσοκαλύβια). Ἰδ. Παρανίκαν σ. 46.

6. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 365.

μέλος τοῦ Ἰατρικοῦ τῆς πόλεως Συλλόγου καὶ τῆς Ἀκαδημίας, πρῶτος μάλιστα ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει ἀπὸ τοῦ δόγματος τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας¹. ἀπέθανε δὲ τῷ 1785 Ἀπριλίου 6.

Συγγράμματα τούτου γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς :

«*Διδασκαλῖαι Ἰατρικο—Πρακτικαὶ* πρὸς χρῆσιν τῶν στρατοπεδικῶν καὶ χωρικῶν χειρουργῶν ὄλων τῶν Ἀουστριακῶν ἐπικρατειῶν, συντεθεῖσαι μὲν εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν *παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Ἀντωνίου Ἐλευθέρου Βαρῶνος ἀπὸ Στέρου*², μεταφρασθεῖσαι Ἰωάννου Νικολίδου τοῦ ἀπὸ Γραμμοστέως τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἰατροφιλοσόφου τε καὶ διδασκάλου τῆς Ἰατρικῆς κτλ.

Τόμος Α΄ γινεῖται ἐν Βιέννῃ, παρὰ Ἰωσήφῳ τῷ Βαουμειστέρῳ εἰς ὄνον³. Κατὰ τὸν *Ζαβίραν*, ὁ α΄ τόμος περιέχει ὄλας τὰς ὀξείας ἀσθενείας, ὁ β΄ τὰς χρονικὰς, ὁμοίως καὶ ὄλας τὰς ἰδιαιτέρας καὶ τὰ πάθη τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, καὶ ὁ γ΄ τὸν Κατάλογον, τὴν φαρμακείαν, ἤγουν ἀποθήκην, καὶ τὴν φαρμακοποιίαν, καὶ ἐπιφέρει: «*Τοῦτο τὸ ἀριστον βιβλίον ἠθέλησεν οὗτος ὁ φιλογένης ἀνὴρ νὰ ἐκδώσῃ εἰς φῶς, ἀλλ΄ ἢ χλιαρὰ περὶ τοιαῦτα προθυμία τοῦ γένους ἡμῶν μὴ ἀνταποκριθεῖσα εἰς τὴν προθυμίαν αὐτοῦ μᾶς ὑστέρησαν ἀπὸ ἑνα τοσοῦτον ἀξιόλογον καὶ χρήσιμον βιβλίον*»⁴. Ἔτερον ἔργον τοῦ Νικολίδου μνημονεύεται ὑπὸ Βρετοῦ ὡς ἐκδιδομένον τὸ ἑξῆς :

«*Ἐρμηνεῖα περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ θεραπεύεται τὸ Γαλλι-*

1. αὐτόθι.

2. St ö r k (βλ. Grundriss der Geschichte der Medicin von H. Haeser Jena 1884 σ. 281. Ὁ δὲ Καστορίας ἰατρός *Μιχ. Κωνσταντίνου* περὶ τούτου λέγει. «Ὁ *Σταίρκ* ἀνέλαμψεν, ὁ ὁποῖος καὶ ἀρχίατρος εὐθύς καὶ σύμβουλος ἀνεδείχθη τοῦ κραταιοτάτου αυτοκράτορος τῶν Ρωμάνων (οὕτως κατὰ τὴν ἐποχὴν λέγεται ὁ τῆς Αὐστρίας) καὶ εἰς ὄλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Αὐστριακῆς ἐπικρατείας διοικητῆς ἀπασῶν τῶν ἰατρικῶν μαθήσεων, τὸν ὁποῖον καὶ αἱ λοιπαὶ ἀπασαί τῆς Εὐρώπης Ἀκαδημῖαι ἐξυμνοῦσι καὶ γεραίρουσι διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ αὐξήσεις καὶ ἐφευρέσεις. καθὼς καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ συγγράμματα μαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν» (Διαιτητικῆς παραγγέλματα οἷς προτέτακται ἱστορία συνοπτικὴ περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Ἰατρικῆς κτλ. ἐκδ. β΄ ἐν Βενετίᾳ 1819 σ. 77).

3. Ὁ Βρετὸς ἐπιπροσίθησιν: «Ἐχω ἀνὰ χεῖρας τὸ προμετόπιον καὶ τὸν Πρόλογον τοῦ μεταφραστοῦ, ὃχι ὁμῶς καὶ τὸ σύγγραμμα. Ἔνεκα δὲ τούτου ἀγνοῶ ἂν ἐτυπώθη». (Ἔνθ' ἀνωτ. σ. 79 τοῦ Β΄ τομ.).

4. Ἔνθ' ἀνωτ. σ. 366.

κὸν πάθος, ἤγουν ἡ **Μαλαφράνζα**¹, συνθεμένον εἰς ἀπλᾶ Ῥωμαϊκὰ πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ διηρημένον εἰς δύο μέρη. **Πόνημα Ἰωάννου Νικολίδου** τοῦ Πίνδου (sic). Ἐν Βιέννῃ 1794. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἰωσήφ τοῦ Βαουμαϊστέρου, εἰς 8ον»² ὁ **Ζαβίρας** λέγει, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἔργον προήρχετο ἐκ μεταφράσεως τοῦ ἀνωτέρω βαρῶνου **Στάρκ**, ἀλλ' ἠϋξημένον διὰ πολλῶν σημειώσεων. Καὶ εἰς μὲν τὸ α' μέρος περιεγράφετο ἐν ἐκτάσει τὸ πάθος καὶ τὰ ὀλέθρια ἐπακολούθηματα, εἰς δὲ τὸ β' αἱ θεραπείαι κατὰ διαφόρους τρόπους³.

13. Ἰωάννης ὁ Χαλκεὺς Μοσχοπολίτης.

Οὗτος κατὰ τὸν **Δημ. Προκοπίου** ἦν «ιερεὺς, ἀνὴρ σοφὸς καὶ πολυμαθής, εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, φιλόσοφος Ἀριστοτελικὸς καὶ θεολόγος καὶ ἱεροκῆρυξ κ.τ.λ.»⁴. Οἱ τίτλοι δὲν ἀποδίδονται εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ. Ἦτο ὄντως ὁ **Χαλκεὺς** ἐκ μεγάλης ὡς εἶδομεν οἰκογενείας, ἣτις διέπρεπεν ἐν πᾶσιν ἐν Μοσχοπόλει καὶ δὴ ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν Μουσῶν. Οὗτος διδάσκων κατ' ἀρχὰς ἐνιαυθὰ, ἔλαβεν, ὡς εἶδομεν, ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ τὸν **Καβαλλιῶτην**, ὃν ἔπειτα ἐξαπέστειλε πρὸς τελειοποίησιν εἰς Ἰωάννινα, φαίνεται μεταβὰς εἴτα εἰς Ἰταλίαν καὶ καταρτισθεὶς ὡς ἄριστα ἐν τοῖς ἐκεῖ Πανεπιστημίοις ἠξιώθη νὰ σχολαρχήσῃ καὶ ἐν τῷ Φλαγγιανῷ ἐν Βενετίᾳ φροντιστηρίῳ. Εὐφύμως δὲ μνημονεύεται ὑπὸ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, καὶ ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου διέπρεπεν ἐν τῇ αὐτοῦ πατριδί.

14. Ἰωάσαφ ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν Μοσχοπολίτης.

Οὗτος εἶναι ὁ ἀνὴρ, εἰς ὃν κυρίως ὀφείλεται ἡ ἀκμὴ τῆς Μοσχοπόλεως, ἣς ὑπῆρξε γέννημα καὶ θρόνον. Εἴπομεν ἤδη πῶς χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῶν συγχρόνων⁵. Ἐγένετο τὸ πρῶτον μητροπολίτης Πρεσπῶν καὶ τῇ 4 Ἰουνίου τοῦ 1709 ἐξελέγη ἐν τῇ σταυροπηγιακῇ, ἐν Μπομποσίτση μονῇ τοῦ ἀγίου Νικολάου ἐξελέγη Κοιτιστῆ καὶ Σελασφόρου, ἣς διετέλεσε μητροπολίτης μέχρι τοῦ 1719 (Φεβρ 6), ὃν τίτλον διετήρησε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς, ἐπωνυμούμενος «Πρόεδρος Κο-

1. Ἡ δυσώνυμος αὕτη λέξις χαρακτηριστικὴ τῆς προελεύσεως τῆς ἐπαράτου ταύτης νόσου εὐρίσκειται ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Ἱατροσοφίοις ἀπὸ τοῦ 15' αἰῶνος (βλ. Κώδ. 180 τῆς ἐν Ἀθῶ μονῆς Ἰβήρων φ. 57α).

2. Ἐνθ' ἀνωτ. ἀρ. 250 σ. 98.

3. Ἐνθ' ἀνωτ. 366.

4. Παρὰ Σάθα Μεσ. Βιβλ. Γ' σ. 500.

5. Πρβλ Μεσ. Γ' II.

ριτζᾶς» καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν δηλ. αὐτοῦ ὡς πατριάρχου Ἀχριδῶν. Ἡ ἔκρυθμος τῆς πάλαι περιωνύμου ταύτης ἀρχιεπισκοπῆς κατάστασις, αἱ περὶ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἄλλην οἰκονομίαν ἀνωμαλίαι ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς εἰσπηδῶντας εἰς αὐτὴν ξένους ἀρχιερεῖς, ὡς ἀναφέρεται ἐν ἐπισήμῳ πράξει ῥητῶς: «Ὡς ἐπειδὴ ἐκ πρώτης μὲν ἡλικίας βλέπομεν ταῖς φθοραῖς καὶ ἀκαταστασίαις ὅπου ἀτελευτήτως συμβαίνουσιν εἰς τὸ τάλαιπωρούμενον τοῦτο κλίμα τῆς Ἀχρίδος *παρὰ τῶν ἁλλοδαπῶν καὶ διαφόρων ἀρχιεπισκόπων, ὅπου συχνάκις ἀναπηδῶσιν ἀπὸ ξένα καὶ ἀλλότρια κλίματα* [καὶ] ἔρχονται καὶ καταφθεῖρουν καὶ καταζημιώνουν τὸ ποτὲ ἔντιμον καὶ ἐπαινετὸν τοῦτο κλίμα τῆς ἐπαινετῆς Ἀΐουστινιανῆς Ἀχριδῶν»¹. Ἀπὸ τότε δὲ (1695) ἐκλεγέντος τοῦ ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῆς Σιατίστης Ζωσιμᾶ ἄρχεται σειρά αὐτοχθόνων ἀρχιεπισκόπων Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, τοῦ τελευταίου Ἀρσενίου (1767) καὶ μόνου ὄντος Βουλγάρου.

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ (1709).

Τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχ. καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀΐουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας μείναντος ἀπροστατεύτου, δίχα γνησίου ποιμένος, ἅτε τοῦ ἐν αὐτῷ πατριαρχεύοντος κὺρ **Φιλοθέου** ἀποβληθέντος κατὰ τὸ ἐν τῷ κώδικι ὑπεστρωμμένον γράμμα συνοδικῶς καὶ κανονικῶς, ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ αὐτῷ θρόνῳ ὑποκείμενοι ἀρχιερεῖς συναθροισθέντες ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Κοριτζᾶς καὶ Σελασφόρου ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπερυγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ψήφοις κανονικᾶς προβαλόντες εἰς εὔρεσιν ἀξίου προσώπου τοῦ διοικήσοντος τὴν πατριαρχ. καθέδραν, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ λογιώτατον μητροπολίτην Κοριτζᾶς καὶ Σελασφόρου κὺρ **Ἰωάσαφ**, δευτέρον τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Βελαγράδων κὺρ **Νικηφόρον** καὶ τρίτον τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Γκόρας κὺρ **Θεο**

1 Τὰ ἔγγραφα τῆς ἐκλογῆς παρὰ G e l y e r (ιδ. κατωτ.) σ. 74—75.

2 Δελτίον τῆς Ἰστ. καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος τόμ. Δ' (1892) σ. 553, 566. Ὁ G e l z e r παρατηρεῖ: «Mit Leon dem ersten» Erzbischof griechischer (1025—1058) Beginnt eine neue Epoche für Achrída. Das bulgarisch Erzbistum und seine Suffraganate werden jetzt mit Griechen besetzt, welche den Landeseingeborenen völlig fremd gegenüber stehen» (Der Patriarchat von Achrída σ. 9. πρβλ. καὶ τὸ κεφ Die ἁλλοδαπῆς sind die Phanarioten σ. 149—151). Ἐντεῦθεν ἀφορμώμενος ὁ Gelzer ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ἐθνιστικῆς πολιτικῆς τοῦ Πατριάρχου, ἀλλὰ δὲν ἔχει δίκαιον γνωστοῦ ὄντος ὅτι τοὺς ἀρχιεπισκόπους δὲν ἔστειλε τὸ Πατριαρχεῖον, ἀλλ' ἐξέλεγε ἢ οἰκεία Σύνοδος ἐκ τῶν τοῦ κλίματος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκτὸς ἐξαιρέσεων πάντες προήρχοντο ἐντεῦθεν

δόσιον, ἐξ ὧν πάντων κοινῇ ψήφω ἐξελέγη εἰς τὸ ἀναγορευθῆναι εἰς τὸν προειρημένον θρόνον καὶ μετατεθῆναι ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν ἅγιον Κοριτζᾶς καὶ Σελασφόρου κυρ **Ἰωάσαφ** εἰς τὴν ὑπερέχουσαν καθέδραν τῆς Ἀχρίδος καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν κατεστρωθῆ τα ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

αψιδ' Φεβρουαρίου ς' ἰνδ. ιβ'

† ὁ καὶ πρόεδρος Σισανίου **Ζωσιμᾶς** συμψηφίζομαι

† ὁ Πελαγωνίας **Ἰωσήφ** »

† ὁ Βοδενῶν **Μητροφάνης** »

† ὁ Τιβεριουπόλεως **Καλλίνικος** »

† ὁ Βελαγράδων **Νικηφόρος** »

† ὁ Γρεβενοῦ **Θεοφάνης** »

† ὁ Μογλενῶν καὶ Μολεσχοῦ **Γαβριήλ** »

† ὁ Δεβρῶν καὶ Κιτζάβων **Νικηφόρος** »

† ὁ Πρεσπῶν **Παῖσιος** »

† ὁ Γκόρας καὶ Μόκρας **Θεοδόσιος** »

Παρελάβομεν τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἐνταῦθα εὐρισκόμενον παρὰ Geizer¹, διότι δὲν ὑπάρχει οὔτε παρ' **Ἀλεξούδη**, οὔτε παρὰ **Δεληκάνη**. εἶναι δὲ χρήσιμον διὰ τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς ἐκλογῆς τοῦ **Ἰωάσαφ**, τὴν 1 Φεβρουαρίου παυθέντος τοῦ **Φιλοθέου**² καὶ τὴν 12 ἀπολύσαντος τοῦ **Ἰωάσαφ** τὸν συνοδικὸν Τόμον³.

Οὕτω λοιπὸν ἐκβληθέντος τοῦ **Ναουσηνοῦ Φιλοθέου** τῇ 6 Φεβρ. 1719 ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ **Ἰωάσαφ**, εἰς τῶν διαπρεπεστέρων ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀχρίδος, καὶ διετέλεσεν ὡς τοιοῦτος μέχρι θανάτου (22 Ὀκτ. 1745). Ἐν τῇ πράξει τῆς ἐκλογῆς διεκτραγωδοῦνται καὶ αὐθις τὰ ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν ἐνσκήψαντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ δεινά, ἅπερ ὅμως δὲν προήρχοντο ἐκ τούτων μόνον ἀλλ' εἶχον τὰς δίκας βαθυτέρας. Διότι ναὶ μὲν ἡ ἀνάγκη τοῦ **Ἰωάσαφ** ἐδικαίωσε πάντων τὰς προσδοκίας, καὶ ὄντως *ἐνεκαινιάσθη περίοδος δόξης διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην*· ἀλλὰ μετὰ τὴν τελευταίην αὐτοῦ οἱ διάδοχοι (6 τὸν ἀριθμὸν), ὑπῆρξαν ἀνάξιοι, καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου **Ἀρσενίου** τὰ πράγματα ἐχώρησαν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, ὥστε ἐπὶ **Σαμοιήλ τοῦ Χαντζερῆ** τῷ 1767 ἡ ἀρχιεπισκοπὴ **Ἀχριδῶν ἀπώλεσε τὸ αὐτοκέφα-**

1. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 87· εἶναι δὲ τὸ εἰρημένον σύγγραμμα σπανιότατον, διότι ἐδημοσιεύθη εἰς Περιοδικὸν (βλ. ἄνωτ.).

2. Παρὰ **Δεληκάνη** τὸ ἔγγραφο σ. 848—51. 3. Αὐτ. σ. 852—55.

λον καὶ ὑπήχθη καὶ αἴθις ὑπὸ τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον¹. Περὶ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Ἰωάσαφ εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἀκαδημείας τῆς Μοσχοπόλεως ἐλέχθησαν τὰ δέοντα, περὶ δὲ τῆς ἄλλης δράσεως αὐτοῦ ἐλάχιστα γνωρίζομεν, καὶ ταῦτα ἐκ σημειώματος τοῦ Γεωργίου Ποτλῆ Ἀχριδηνοῦ τοῦ μόνου ἀσχοληθέντος περὶ τὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης. Οὗτος ἀναφέρει τάδε :

«Ὁ μακαριώτατος κύριος *Ἰωάσαφ, ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως*, προβιβασθεὶς πατριάρχης Ἀχριδῶν κατὰ τὸ 1719 Φεβρ. 5 καὶ πατριαρχεύσας ἔτη 26 ἐτελεύτησε τῷ 1745 ὀκτωβρίου 22, ὡς εὐρέθη γεγραμμένον ἐν τῷ τέλει ἐνὸς μηναιῶν σωζομένου ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις τῆς συνοικίας Τσελνίτσης ἐν Ἀχρίδι ἐν τὸς τῆς πόλεως! ἐκ παραδόσεως δὲ ἠξεύρομεν, ὅτι *ὁ τάφος τοῦ μακαριωτάτου ἀειμνήστου κυρίου Ἰωάσαφ ὑπάρχει εἰς τὸν ἐνδότερον νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς μητροπόλεως* πρῶην τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, νῦν δὲ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας εἰκόνης τοῦ κ. Ι. Χ. Ὁ μακαριώτατος ἀειμνήστος κύριος *Ἰωάσαφ δι' ἰδίων ἀναλωμάτων ἐκ βάθρων ἀνέκτισε τὸ πατριαρχεῖον μετὰ τῶν δωματίων* Ὁ ἴδιος ἀφιέρωσε *εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν Ἀχριδῶν καὶ τὴν βαρύτεμον ἀργυρόχρυσον ἐγκεκαλλωπισμένην μετὰ πολυτίμων ἀδαμάντων καὶ ἐτέρων πολυτίμων λίθων μίτραν* (κορώναν). Πρὸς τούτοις ἔκτισε καὶ τὰ ἀχυρῶνα καὶ τοὺς τοίχους τῆς αὐλῆς. Τὸ πατριαρχεῖον τοῦτο τὸ κτισθὲν τῷ 1730 ἢ 1735 τῆς 17 Ἰουλ. 1862 ἀπετεφρώθη ὑπὸ πυρκαϊᾶς»².

1. Βλέπε τὸν «Τόμον τῆς συνενώσεως» παρὰ Δεληκάνη ἐνθ' ἀνωτ. σ. 895 ἑ.

2. Παρὰ Gelzer ἐνθ' ἀνωτ. σ. 108. Τὰ δὲ ἐν Κοριτσῶ κτήματα τοῦ ἐδωρήσατο εἰς τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς (*Δαμπριδης* σ. 122). Τὸ ἀνωτέρω σπουδαῖον σημείωμα προέρχεται ἐκ τῶν ἀντιγράφων τοῦ Γ. Ποτλῆ, ἀπερ' ἐδημοσίευσεν ὁ Gelzer. Ἦν δὲ οὗτος Ἀχριδηνὸς μίσθιον ὄργανον τῶν Βουλγάρων (ἴσως τῆς οἰκογενείας τοῦ *Μιχ. Ποτλῆ* διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ Ἀθήνησιν Πανεπιστημίου καὶ γνωστοῦ συνεκδότου τοῦ Συντάγματος τῶν Ἰερῶν Κανόνων, ὃν ἐξύμνησεν ὁ μέγας ἱεράρχης *Αυκοῦργος* δι' ἐπικηδείου δημοσιευθέντος ἐν Πανδῶρῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἀθήναις τῷ 1863), κατῴρθωσε νὰ λάβῃ πλήρες ἀντίγραφον ἐκ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχεῖς ἀπογράφου τοῦ περιφήμου Κώδικος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος περιέχοντος πάντα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς ἀρχιεπ. Ἀχριδῶν ἀπερ' ἐξέδωκαν τύποις τῷ 1891—1894 ὁ Soron-Strijeyov ἐν Sbornik Περιοδικῷ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐν Σόφια τομ. VI σ. 194—224 καὶ X σ. 536—579. Ὁ Gelzer τῷ 1903 ἐμελέτησεν αὐτὸ τὸ πρωτότυπον τοῦ Κώδικος καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὸν ἐν Ber. Verhandlungen Sächs-Gesellsch Wiss. Hist. phil. LV τομ. ἐν Λειψία.

Ὁ κατὰ τὸ 1903 ἐπισκεψάμενος τὴν μητρόπολιν Ἀχρίδος βυζαντιολόγος Gelzer περιγράφει τὴν πολυτελῆ μίτραν ταύτην, τὴν ἀφιερωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ **Ἰωάσαφ** ὡς ἐξαισίας τέχνης, καὶ βεβαιοῖ, ὅτι αὕτη προέρχεται ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τῆς Μοσχοπόλεως, ἐνθα μετὰ τῆς παιδείας ἐθεραπεύοντο καὶ αἱ τέχναι, καὶ δὴ ἡ χρυσοχοικὴ καὶ ὄπλοποιία, προσηνέχθη δὲ λέγει τῷ μεγάλῳ πατριάρχη (dem grossen Patriarchen) τιμῆς ἕνεκεν ὡς δῶρον ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ τῷ 1727¹.

Ἀγαστῇ τούτου μερίμνη συνεστάθη τὸ πρῶτον (1724) Ἑλληνικὴ Σχολὴ ἐν Κοριτσῷ, ἐνθα τοσοῦτον ἔπειτα ἐθεραπεύθησαν αἱ Μοῦσαι².

Ἐπὶ τοῦ **Ἰωάσαφ** τούτου τῷ 1740 μετετέθη καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ ὁσίου Ναοῦμ ἀπὸ τῆς κγ' Δεκεμβρίου παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων εἰς τὴν κ' Ἰουνίου, ἅτε καὶ ἕνεκα τοῦ χειμῶνος κωλυομένων ἐκ τῶν ἀπομακρυσμένων χωρίων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πανήγυριν καθ' ὅλην τὴν Ἀλβανίαν καὶ Μακεδονίαν. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ δι' οὗ καθιεροῦται ἡ μετάθεσις αὕτη ἀναφέρονται καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα μεταθέσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑορτῶν καὶ ἐπάγεται: «τῷ κανόνι καὶ ἔθει τῆς Ἐκκλησίας στοιχοῦντες καὶ τὴν παλαιὰν ταύτης παράδοσιν ἐπιτηροῦντες καὶ φυλάττοντες, ὅτι διὰ τὸ πλεον ἄριστον καὶ εὐτακτον τῶν ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μετάθεσις ἑορτῆς χωρὶς παρατροπῆς τινος ἢ σφάλματος, ἔκρινεν εὐλογον κ.τ.λ.³»

Περὶ τῆς παιδείας τοῦ Ἰωάσαφ οὐδὲν σχεδὸν γνωρίζομεν. Ἐν ἀρχῇ τοῦ εἰς ἔμμετρον ἀπλοελληνικὴν μετάφρασιν τοῦ ψαλτηρίου φιλοπονηθεῖσαν καὶ ταύτην ὑπὸ τοῦ **Τορνόβου Ἰωσήφ** φέρεται τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

Τὴν ὑμνόμενον ψαλμεπώνυμον βίβλον
τοῦ ἐν προφήταις Δαβὶδ ἕσματογράφου,
πάντα δεσποχόρησον εὐφροσύνῃ

Ἰωσήφ ἀνῆρ ἀρχιθύτης **Τορνόβου**

1 vom heilige Berge und aus Makedonien (Leipzig 1904) σ. 154.

2 *Δαμπρίδου* περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἀγαθοεργημάτων Α' σ. 122, ὅστις ἐπιπροστίθῃσιν, ὅτι «προσῆνεγκον οἱ μὲν ἐντιμότατοι τῆς χώρας Βηθοκοῦτη 10000 ἄσπρων, οἱ δὲ τῆς Βοβοστίτης 30000, ὁ *Κωνσταντῖνος Πάνου Κουκουζέλης* γρ 20... ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν Οὐγγροβλαχίας *Νικ. Ἀλεξ. Μαυροκορδάτος* διὰ χρυσοβούλλου (16 Αὐγ. 1725 καθιέρου γρ. 150 κατ' ἔτος».

3. Παρὰ Gelzer Der Patriarchatus von Achrida σ. 96.

θέσκελον σῆμα ἀρετῆς τοῦδε πλέον,
 ἦν περ κατασχὼν πᾶς τις ἐμφορῶν φίλος,
 μέμνησο τοῦδε, εὐχαριστῶν κυρίῳ
 εἰς αἰδίδιον μνήμην.

*Ἰωάνναρ ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν*¹.

14. Κωνσταντίνος Ἀγιοναουμίτης Ιερομόναχος.

Οὗτος κατήγετο ἐκ Μοσχοπόλεως, γενόμενος ἐν Ἀθῶν μοναχὸς ἐδιδάχθη ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ, καὶ εἶτα περὶ τὸ 1760 κληθεὶς εἰς Μοσχόπολιν ἐδίδαξεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ² ἦν δὲ ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ μονῇ τοῦ ὁσίου Ναούμ, ὅθεν καὶ Ἀγιοναουμίτης. Τὸ μόνον ἔργον, ὅπερ γνωρίζομεν, εἶναι τὸ ἐν Μοσχοπόλει, ὡς εἶπομεν, ἐκτυπωθὲν Συνταγμάτιον, περὶ οὗ ὁ Βεντότης λέγει τάδε: «*Κωνσταντίνος Ιερομόναχος Μοσχοπολίτης* ἔμπειρος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς διαλέκτου, συνέγραψε περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτῆς, περὶ μεταλήψεως καὶ τινος ἄλλης ἀκολουθίας συντεταγμένης κτλ.»³ Τὸ βιβλίον περισπούδαστον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅσον καὶ ἐπωφελέστατον πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ στερεώσιν ἐν τῇ πίστει, ἐπιβουλευομένων διαρκῶς ὑπὸ τῶν ἑλλοχευόντων προπαγανδιστῶν, εἶναι γεγραμμένον ἐν ἀπλῇ φράσει κατ' ἔρωταπόκρισιν. Προηγεῖται ἐν γλαφυρᾷ Ἑλληνικῇ, ἀφιέρωσις εἰς τὸν μητροπολίτην *Καστορίας Χρῦσανθον*, ὃν ὁ συγγραφεὺς ἀποκαλεῖ «ἐλλαμπικὸν ἑωσφόρον ἐπεκτείνοντα εἰς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον Ἀχριδῶν στυλπνοτάτας μαρμαρυγᾶς, χρυσουγιζομένων

1. Βλ. Βιογραφίαν *Ἰωσήφ Τορνόβου* ἐνθ' ἄνωτ. σ. 211 Ἀμφοτέραι αἱ μεταβολαὶ αὗται τοῦ ψαλτηρίου ἀπόκρινται χειρόγραφοι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Λαύρας. Ἴδου ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ.

Ἰαμβικὸν

Μακάριος πᾶς ἀσεβῶν ἐκδράς τρίβους
 καὶ τῶν ἀσεβῶν τὰς ὁδοὺς παρεκκλίνας
 Ἄνδρῶν τε λιμῶν ἐκφυγῶν συνεδρίας
 ἐπευδοκῶν δὲ τοῖς νόμοις τοῦ Δεσπότη
 καὶ συνεχίζων τοῖς θεογράφοις λόγοις.

Ἀπλοσληνικὸν

Καλότυχος ποῦ στήν βουλήν τῶν κακῶν δὲν ὑπάγει
 μὴδὲ τῶν ἀσεβῶν ἀνδρῶν τὴν στρατ' ἀκολουθᾷγει
 μὴδὲ ἐκάθισέ ποτε εἰς ἐκείνων τὸν θρόνον,
 ποῦ διαστρέφουν τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλανῶσι μόνον
 (αὐτ. σ. 211 καὶ 214).

2. *Παρανίκα*, Σχεδιάσμα σ. 80.

3. Προσθήκη τῆς Ἐκκλησι. Ἱστορίας *Μελετίου* κτλ. Τομ. Δ' (1795) σ. 221

πράξεων λόγῳ τε καὶ ἔργῳ». Ὁ δὲ γνωστός ἡμῖν *Μιχαὴλ Ὑπισχιώτης* ἀφιέρωσε δύο ἐπιγράμματα εἰς τὴν βίβλον, ὧν τὸ πρῶτον:

Μὴ Συνταγάμιον κάλεε, πάτερ· ἢ δέ γε βίβλος
 Οὐχὶ γὰρ ὡς καλέεις, ἔστι μάχαιρα γὰρ ἢ
 πνεύματος αἰολική· δρέπεται τὰς ἄλωνος
 ἀκάνθας, αἶψαν τοῦ ἀγροῦ θαυμασίως τε τέμνει,
 τετραμερεῖ δ' αὐγῇ τετράζυγα τουτοῖν κόσμον
 φρουκτορέει στιλπνῶς ἥλιος ὡς ἕτερος.

Ὁ *Κωνσταντῖνος* ἐνταῦθα ἀποδείκνυται ἐντριβέστατος περὶ τὴν ἐκκλησιολογίαν καὶ προσάγει εἰς μαρτυρίαν οὐ μόνον τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας τῆς Ἐκκλησίας πατέρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς Λατίνους ἀρχαίους τε καὶ νεωτέρους καὶ ἄλλους Εὐρωπαίους προσέτι. Πρὸς τοῦτους ποιεῖται καὶ τὴν κριτικὴν τῶν κειμένων, καὶ ἀνακαλύπτει τὰς νοθείας καὶ διαφθοράς εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Ῥώμης π.χ. ἐν σελ 7 γράφει: «Ἐρωτ. Διατί λοιπὸν λέγουσιν οἱ Λατῖνοι, πῶς ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος γράφει εἰς τὸ σύμβολον, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ;

Ἀπόκρισις.—Αὐτοὶ τοῦτο ὁποῦ λέγουσι τὸ εὐρίσκουν εἰς τὰ βιβλία ὁποῦ τυπώνουν εἰς τὴν Ῥώμην, μὰ ἢ ἐκκλησία μας ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται, ἐπειδὴ καὶ ἔχουν κάθε λογῆς προσθήκας καὶ νεωτερισμούς· ἡμεῖς δὲ διαβάζομεν τοὺς τόμους τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὁποῦ τυπώνουν αὐτοὶ ἀτοίτους Γραικολατίνα εἰς τὸ Παρίσι κτλ.»

Τὰ αὐτὰ λέγει (σ. 17) καὶ περὶ τῶν ἔργων τοῦ *Διονυσίου Ἀρσεοπαγίτου*. Τὸ βιβλίον ἐγράφη χάριν τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ πραγματευτῶν ὁρθοδόξων, ὧν ἐχημάτισεν ἐφημέριος ἐν Μισκόλτζ. Ὑπὸ τοῦ *Ζαβίρα* λέγεται ἀρχιμανδρίτης, εὐλαβῆς, σεβάσμιος καὶ λίαν ἐναρέτου πολιτείας¹.

15. *Κωνσταντῖνος Ζουπάνος ἱατρὸς Μοσχοπολίτης*

Οὗτος ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐν Χάλκῃ καὶ τοῦτων διδασκαλικοῦ διπλώματος τῷ 1760 ἐξήσκησεν ἐν Μοσχοπόλει τὸ ἐπάγγελμα ἀφιλαργύως¹. Τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν «Περὶ σφυγμῶν» γεγραμμένην λατινιστὶ ἀφιερῶν «πρὸς τὸν φιλόμουσον» αὐτοῦ ἀδελφὸν *Βρετόν* καὶ τὸν ἐν Βιέννῃ ἐμπορευόμενον συμπατριώτην *Θωμᾶν Σταύρου Μπάρον*. Οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐγκατασταθέντες ἔπειτα ὡς ἱατροὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, οἱ αὐτίδελφοι *Ναοῦμ* καὶ *Γεώργιος*, ἐξασκήσαντες εὐεργετικῶς τὸ ἐπάγγελμα, ἀφιέρωσαν ἐν τέλει πάντα τὰ

1. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 388.

ἑαυτῶν κινήτὰ καὶ ἀκίνητα ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς Κοινότητος¹.

16. Κωνσταντῖνος Τζεχάνης ἱατρός Μοσχοπολίτης.

Ὁ διατρεπέστερος τῶν τροφίμων τῆς Ἀκαδημίας, ἐνθ' ἐδιδάχθη παρὰ τῷ *Καβαλλιώτῃ* τὰ τε γραμματικὰ καὶ τὰ ποιητικά. Ἦν υἱὸς τοῦ *Χαιζῆ Γεωργίου*, ᾧ κατ' ἀρχὰς ἠκολούθησε κατ' ἐμπορίαν εἰς Οὐγγαρίαν, ἀλλ' ἔπειτα ἠκροάσατο ἐπὶ διετίαν μαθημάτων ἐν τῷ τοῦ Μοδὸς γυμνασίῳ, γενόμενος ἔμπειρος τῆς τε λατινικῆς καὶ γερμανικῆς γλώσσης. Διαπύρως φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς μαθήσεως τῷ 1766 διαλαθὼν τὸν ἀνθιστάμενον πατέρα μετέβη ἐκ Βιέννης περὶ εἰς Χάλλην τῆς Σαξωνίας, καὶ ἠκροάσατο «πολυμαθεστάτων καὶ μαθηματικωτάτων ἀνδρῶν ἐπὶ τετραετίαν ὅλην, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Γοττγην, εἰς Παρισίους, εἰς Λονδίον καὶ τελευταῖον εἰς τὸ Λόγγουνον τῶν Βαταυῶν καὶ προσῆλθεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Βαταυῶν, ὅπου ἰδὼν τὸν τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου διδάσκαλον κατεπαιρόμενον καὶ ἐξυτελίζοντα τοὺς καθ' ἡμᾶς διδασκάλους ἐνώπιον τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ, δὲν ὑπέφερε νὰ ὑβρίζεται ὑπὸ τῶν τοιούτων ἢ νῦν κατετροχωμένη Ἑλλάς, ἀλλὰ συιέθετο δύο ἔπη ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα στίχους, περιέχοντα τὸ μὲν πρὸς ἔπαινον τῆς ἐν Λουγδούμφῳ Ἀκαδημίας, τὸ δὲ πρὸς ἐπιστόμισμα καὶ σωφρονισμόν τοῦ γεγαβρωμένου ἐκείνων διδασκάλου, ἅτινα καὶ τύποις ἐξέδοτο ἐκεῖ· δὲν ἠρέσθη μὲ τοῦτο ὃ καλὸς Τζεχάνης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα, ὅπου αὐτὸς ἐξηγοῦσε λατινιστὶ ἐκ τῆς ἑλληνίδος, πόρρω που τοῦ σκοποῦ ἀποπλανώμενον ἀπέδειξεν εἰς τοὺς ἄλλους ἐπαγγελματικούς καὶ εἰς τοὺς ὁμιλητὰς αὐτοῦ². Εἶτα ἐπισκεψάμενος καὶ ἄλλας εὐρωπαϊκὰς πόλεις κατέληξεν εἰς Κ)πολιν, ἐνθα τὸν τε πατριάρχην καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ἔστεψε διὰ τῶν ἐπῶν, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Βλαχίας ἀφίκετο εἰς τὴν Λεχίαν· ποῦ δὲ ἔπειτα μετέβη καὶ ποῦ τὸ ζῆν ἐξεμέτρησεν εἶναι ἄδηλον.

Συγγράμματα τοῦ Τζεχάνη κατὰ Ζαβίραν φέρονται τὰ ἐξῆς :

1. *Ἐγχειρίδιον ἀριθμητικόν*, ἥτοι σύντομος, εὐκολος καὶ ἀκριβῆς ὀρθοῦ λογαριασμοῦ ἐρημγεία εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν ἀρχαρίων καὶ ἐξαιρέτως ἐκείνων, οἱ ὅποιοι μέλλουσιν εἰς τοῦ Καίσαρος τὸν τόπον νὰ πραγματευθοῦν. Ἐν Ἀλλῇ τῇ Μαγδεβουργικῇ τῷ ἔτει 1769.

2. *Τὰ ἀνω ἡθύντα ἔπη* Ἐν Λουγδούμφῳ τῶν Βαταυῶν.

1. *Σκευδέρης* ἐνθ' ἄνωτ. 32. *Ζουπᾶναι* ἀναφέρονται καὶ ἐν τοῖς συνδρομηταῖς τῆς Ἑκκλ. Ἱστορίας τοῦ *Μελετίου* (Τομ. Α' σ. κη' καὶ κθ'); *Κωνσταντῖνος Δίμιτζα Ζουπᾶν* καὶ *Μιχαὴλ Ζουπᾶν*.

2 Ζαβίρας σ. 395.

3. *Ποίημα Σαπφικόν* εἰς τὸν ἔλλογιμώτατον καὶ εὐγενέστατον *Σαρλάτον τὸν Στούρζαν*, τὸ ὅποιον συνίσταται ἐξ 24 Σαπφικῶν καὶ 8 Ἀδωνίων. Τῷ 1771 Ἰουνίου ιε', ἐν Βιέννῃ.

4. *Ἐπίγραμμα ἠρωελεγεῖον* εἰς τὸν ἐν ἱερομονάχοις ἔλλογιμώτατον καὶ τῆς ἐν Βιέννῃ ἀδελφότητος σεβάσμιον ἐφημέριον *Ἄνθιμον* τὸν ἐκ τῆς Ἑλασσῶνος ἱερᾶς Μονῆς, ἐν Βιέννῃ.

5. *Ἐπος ἠρωελεγεῖον* εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ πολυμαθέστατον *Κωνσταντῖνον Ἀλέξανδρον Φιλιππίδην, τὸν Γάϊον*, τὸν τῆς τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Παναγίου Τάφου τάξεως ἱππέα, καὶ τῆς ἱερᾶς κτλ., τὸ ὅποιον συναπαρτίζεται ἐκ 40 ἠρωελ. στίχων. Τοῦτο προετάχθη τῆς Γραμματικῆς τῆς ἐν ἔτει 1773 ἐκδοθείσης τοῦ *Μοσχοπούλου*, σὺν ἄλλοις δύο ἐπιγράμμασι ἠρωελεγεῖσις, τὸ μὲν εἰς τὸν ἀναγνώστην, τὸ δὲ εἰς τὴν Γραμματικὴν.

6. *Ἐπος ἠρωελεγεῖον* εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ σεβασμιώτατον *Βικέντιον Ἰωαννοβίτζ*, τὸν βιδάκον τὸν Τεμεσβαρίου ἐπίσκοπον περιερχόμενον, ἐκ 40 ἠρωελεγεῖων στίχων, 1772, Φεβρουαρίου 25, ἐν Βιέννῃ.

7. *Ἐπος ἠρωελεγεῖον* εἰς τὸν ἐξοχώτατον καὶ ἐκλαμπρότατον κύριον κόμητα *Φραγκίσκον Κολλάριον* μεγάλης Μανίας, τὸν τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγαλειότητος ἐξ ἀπορρήτων, τὸν τῆς Ἰλλυρικῆς, καὶ περὶ ὑγείας ἀυλικῶν ὑποθέσεων πρόεδρον ἱππέα μίσητος σταυροῦ τῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας τάξεων. κτλ. κτλ. κτλ. ὅπερ συνίσταται ἐξ 80 ἠρωελεγεῖων στίχων Ἐξέδοτο τῷ ἔτει 1772 Ἀπριλίου 15.

8. *Ἐπος ἠρωελεγεῖον* εἰς τὸν κραταιώτατον καὶ ἀήτητον τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα *Ἰωσήφ ὀν Β'*. 1773, Αὐγούστου α' ἐν Ἄλλῃ τῆς Σαξωνίας.

9. *Ἐπος Σαπφικόν* εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ ἀειμνήστου φιλοσόφου βασιλέως τῶν Περσῶν *Φρειδερίκου τοῦ Β'*, ὅπερ συνίσταται ἐκ στίχων 60 Σαπφικῶν καὶ 20 Ἀδωνίων προσέτι καὶ εὐρημα ποιητικῶν περὶ τῶν 24 ἑλληνικῶν γραμμάτων συνιστάμενον ἐξ 7 κύκλων καὶ ἔχον τοιοῦτον ἐπίγραμμα:

Εἴκοσιν Ἑλλήνων τέσσαροι πρὸς ἱερὰ θεῖα
 Ἴσα ἰσοπλεύρω γραμμαθ' ἅπαξ τελέθει
 Ταῦτα δὲ δις ληφθέντα ἡδ' ἡμῖσιν τῷ κύκλῳ Ἴσα,
 ὡς δύο πέντε πρὸς ἀναλογούμενα ὡς
 2: ὄ=αΔ: αο. Ἐξεδόθη τῷ 1774 Ἰαν. 24.

10. *Δύο ἐπιγράμματα* πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἰγνηλάντην, αἵτινα ἐξεδόθησαν εἰς τὴν Λευβίαν σὺν τοῖς ἄλλοις τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν.

11. *Προγύμνασμα Γεωμετρικόν*, ἥτοι νέα θεωρία τοῦ τοῦ κύκλου τετραγωνισμοῦ, ὃν περ τῶν δυνατῶν εἶναι, τρόπῳ, ἄχρι τοῦ νῦν ἀνηκούστῳ δεῖξαι ἐπειράσατο ὁ ἐν σπουδαίοις ἐλάχιστος **Κ. Χ. Γ. Τζεχάνη**, ὁ ἐκ τῆς τῶν **Μακεδόνων Μοσχοπόλεως** 1774 Ἰανουαρίου 24.

12. *Μετέφρασε τὴν βιογραφίαν τοῦ Γεωργίου Καστριώτου* τοῦπικλῆν Σκανδερμπέργ ἀξιῶσει τοῦ εἰρημένου **Γαῖου**

13. *Μετέφρασε τὴν Γραμματικὴν τοῦ Ῥενίου* ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον.

14. *Τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Πλάτωνος* μετήνεγκεν ἐκ τῆς Γερμανικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον.

15. Κανὼν τοῦ ὀρθοῦ καὶ τιμίου βίου, ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφρασθεὶς ἰδιώματος¹.

16. Carmen Heroico—Elegiacum ad sacratissimam et augustissimam totius Russiae Imperatricem Catharinam secundiam. Ἔπος ἠρωελεγεῖον πρὸς τὴν ἀείμνηστον καὶ ἀήτητον πάσης Ῥωσσίας Αὐτοκράτορα (sic) Αἰκατερίναν τὴν δευτέραν. Lugduni Batorum, Litteris Hogevenianis MDCCL XXVI, 4ον.

Τὸ ποίημα εἶναι μόνον ἑλληνιστὶ γεγραμμένον καὶ σύγκειται ἐξ 8 σελίδων, ἐν τῇ τελευταίᾳ: «Ὁ ἐν τοῖς φιλοσοφίας σπουδαίοις ἐλάχιστος **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΕΧΑΝΗΣ** Λ. ΙΘ' Σεπτ. αψος', ἐν Λεῖδα».

Τοῦτο δὲν ὑπάρχει παρὰ Ζαβίργα.

Τοιοῦτος σπουδαῖος καὶ τῶν Μουσῶν φίλος ὑπῆρξεν ὁ **Τρεχάνης**. Ἐκ τῶν μετὰ τοιούτων ὑψηλῶν προσώπων σχέσεων αὐτοῦ, φαίνεται συγγενεῶν πρὸς τὸν ἡγεμονικὸν οἶκον τῆς Μολδοβλαχίας, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα **Τζεχάνη** ἢ **Ρακοβίτσα** ἔδωκεν εἰς τὸν θρόνον τὸν **Μιχαήλ Γ'** (1731 καὶ 1741) τὸν υἱὸν αὐτοῦ **Κωνσταντῖνον** (1753 καὶ 1763) τὸν **Στέφανον** (1764) καὶ ἄλλους σπουδαίους ἄρχοντας². Ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βουκουρεστίου ἐξέδοτο μονογραφίαν περὶ τοῦ Κων. Τζεχάνη, ἣν δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῶ.

«Εὐχαρίστου γνώμης ὑπόμνημα ἠρωελεγεῖον πρὸς τὸν ἐκλαμπρό-

1. Ζαβίργας σ. 396—397.

2. Βλ. Φωτεινοῦ Ἱστορίαν τῆς πάλαι Δακίας том В σ. 313, 320, 324, 330 333.

τατον καὶ πολυμαθέστατον κύριον κύριον **Κωνσταντῖνον Ἀλέξανδρον Φιλιππίδην τὸν Γάϊον**, τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου τάφου τῆς Ἱερουσαλήμ Ἱππέα, τῆς κραταιοτάτης καὶ γαληνοτάτης Αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων τῆς τε Οὐγγαρίας καὶ Βοημίας Βασιλίσσης, τῆς Ἀουστριακῆς βουλῆς σύμβουλον κ. τ.

Ἄρχεο Μοῦσα φίλη, Ζηνὸς τέκος ἀγλαόμορφον,
 ἄρχεο Καλλιόπη ἱμερόεσσα θεά,
 ἄνδρ' ἀγακλειτὸν ὕδριν ἐλλήνων πάμμεγα κῦδος,
 κ' εὖχος ἀπειρόεσιον ἔξοχα Μακεδόνων,
 φαίδιμον Αὐστριακῆς **Γάϊον** συμφράδμονα βουλῆς,
 ἱππέα τῆς ἀρετῆς, δεξάμενόν τε γέρας.

Τοῦ πρῶτον στέφαν κορυφήν πολύμητιν Ἀθῆναι
 παμφαῆς ὄμμα Χάλη Γερμανίης τε κλέος.

Οὐδὲν δ' αὖ ἦττον Γγαίγγη, Πατάβιον τε,
 κόσμησαν σοφίης ἄνθεσ' ἀκηραίοις.

Κᾶτα μύησε θέμις τοῦτον παντ' ὀλβιοδαίμων
 θέσκελα εὐνομίας ὄργια ἠγαθέης.

Αὐτίκα γοῦν τοῖον πολυῖδμονα ἄξιον εὖρον,
 ἧς ἐλέους χάριτος πότνια **Θηρεσίη**

(**Θηρεσίη** θεόφρων, σκηπτοῦχος γ' εὐρυάνασσα,
 μήτηρ **Ἰωσήφ** Καίσαρος ἀθανάτου

Παντοίης ἔμπνουν ἀρετῆς θεότευκτον ἀγαλμα,
 γνῶμα τὸ κοιρανίης χάσμα μέγ' ἀρχομένων).

Καὶ γὰρ ὁ ἐμμάπεως ὡς οὐδεὶς δείγματα ἄλλος,
 οὐκ δπάσαι λήγει πιστοτάτοιο νόου.

Ἐργματα δὴ πάτρης δρῶν ἄξια κυδιανείρης,
 ὡς πολυῖδρις αἰεὶ δείκνυσιν εὐδοκιμῶν.

Ἡ δ' οὐδ' αὐτὸ δέδορκε πάλαι φάος ἥελιοιο,
 πολλοὺς τοιοῦτους θαυμαλέους ἀνέρας.

Μουσῶων ἱερῶν θεράπων θαυμάζεται οἶος,
 πολλῆς κ' ἀμφιλαφοῦς **Γάϊος** ἰδμοσύνης.

Ὅς τῆς Ἑλλαδικῆς οὐχ ἦττον τ' αὐσονίων γε,
 Γαλλῶν (sic) Γερμανικῆς τ' εὐεπίης γλυκερῆς.

Τῆς Ἰταλῶν δ' οὐ θελξινόου μάλα καλλιπειείης,
 Τουρκῶν ἠδὲ Βλαχῶν κ' ἔμπλεος Ἰλλυρικῆς.

Μοῦνος ἐν ἄστρασι λαμπετόει ὡς Ἡέλιός τις,
 ποικιλομόρφῳ ἄγαν μαρμαρογῆ σόφης.

Τόν δε δ' αἰεὶ θάλλειν τ' οὐγκαλλώπισμα Βιέννης,
 κ' ἄνθος πορφύρεον καλλιχίρου πόλφως.
 Ἔσπε φίλης πίττης κλέος, ἔσε ἀπειρέσιοι ἦδος
 Μακεδόνων πάντων, εὐχεται ἐκ καρδίης
 Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουτρίας.

Κ. Χ Γ. Τζεχάνης Μακεδών

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἀναγνώστην

(τῆς Γραμματικῆς τοῦ *Μοσχοπούλου*)

Γλῶτταν εἰς Ἑλλαδικὴν μεμαίος φιλομούσου ἀταρπὸν
 ῥηϊδίην ἴσχειν, ἠδ' ἄμ' ἐτοιμοτάτην,
 Κτῶ, χρῶ τὴν δε βίβλον, φάος ἀθροῦσαν πιναρίστου
 εὐδοκίῃ *Γαῖου* δευτέρου ἡελίου.
 Καὶ γὰρ συντομίην δολιχῆς δείξει σε ὁδοῖο,
 Μουσῶν τὸ ζᾶθεον εἰς Ἑλικῶνα ὄροσ.
 Δέλτος ἐπεὶ αὐτῇ μίτον ὥς ποτε τίς γ' Ἀριάνῃ
 μὴ δείσειν δώσει τὸν λαβύρινθον ὄλον.
 Γλῶττα γὰρ ἀτροκέως, τοῖος οὖσ' Ἑλλάδος ἄλλος
 τῆς ἐράωσι δρόμον πουλύπλοκον παρέχει.
 Αὐτὰρ ἀβροὸς χειμῶν γε τόσος τοῖος μέγας αὐτῇ,
 ἄνθεσιν οἷος, ὅσος πᾶσι κομῶν σοφίης.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν γραμματικὴν.

Τοῖον ἔμεν πείρας παντὸς μέσον οἷον αἰεδαί
 τῶν Ἑλικωνιάδων πᾶσα χοροστασίη.
 Οὐδεὶς ὁ' ἰδμοσύνην τέχνην τε ἂν εἶχε δαῖναι
 μὴ δι' ὄσο εὐρῶν ῥηϊδιῆς τελέσειν
 Ὡ πόποι! ἄρτιον αὐτοτελὲς τ' οὐδὲν γ' ἄτερ οὐδὲν
 γραμματικῆς τέχνης πουλυπόνου γλυκερῆς.
 Οὐδὲ γὰρ Ἡρακλῆς δίχ' ἀρωγοῦ Ἰόλεώγε
 πεφνέμεν εἶχεν Ὑδρὴν τὴν ποτ' ἀμαιομακέτην.
 Οὐδέ τις οὐλομένης ἀδαημοσύνης κεφαλᾶς γε
 τῆσδε ἄνευ ἔξει πολλαπλὸς καθελεῖν.¹

(Συνεχίζεται)

ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ

1. Ταῦτα προετάχθησαν τῆς Γραμματικῆς τοῦ *Μοσχοπούλου* τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκδοθείσης τῇ 1773.